

Christian GRATALOUP; Gilles FUMEY [ed.] (2016).
***Atlas Global*. Madrid: Cátedra, 149 p.**

Daniel Paül i Agustí

Departament de Geografia i Sociologia
Universitat de Lleida

L'*Atlas global* és una obra que s'allunya del simple compendi de mapes i que podem situar a mig camí entre la difusió i la investigació geogràfica. Difusió, per la seva clara aposta per l'ús dels mapes com a font estètica per "despertar al ciutadà del món que hi ha en cadascú de nosaltres" (p. 11). Recerca, per aportar una visió d'un conjunt ampli i multidisciplinari de temes, que ajuden a reflexionar sobre les diferents problemàtiques actuals des de perspectives àmplies. En aquest sentit, la visió global que reivindica el títol de l'obra és un dels seus aspectes destacats. Tot sovint la literatura acadèmica actual tendeix a analitzar àmbits locals, estatals o regionals. Són poques les obres que fan el salt a una anàlisi en què les diferents regions del planeta són analitzades de forma homogènia. L'obra ressenyada respon a aquest objectiu. Es tracta de la traducció de la segona edició de l'obra, inicialment publicada a França l'any 2014 i que fou revisada i actualitzada el 2016.

La voluntat d'analitzar els diversos problemes globals es concreta en una rica mostra cartogràfica. A nivell formal l'obra destaca per una clara aposta per evitar les projeccions més tradicionals. Com assenyalen els autors, es vol combatre la idea que apareix en "enquestes escolars que ens segueixen recordant actualment que l'elecció del meridià 0 es deuria al fet que es troba al mig (...) evidentment això és passar per alt que la superfície d'una esfera no pot tenir un centre" (p. 11). Hi abunden projeccions polars i cordiformes (com la de la portada), i significativament, s'evita la projecció de Peter per considerar que "les seves deformacions són massa importants" (p. 13).

A nivell formal l'obra se centra en una seixantena de temes, articulats generalment a partir de dobles pàgines en què s'inclou cartografia del tema i un breu text, signat per un especialista en el tema tractat. Aquest format, però, obliga a certa superficialitat en els temes tractats. L'escàs nombre de cites bibliogràfiques també limita les possibilitats pel lector d'ampliar el tema tractat.

L'obra s'ordena a partir de diferents blocs, organitzats bàsicament de problemàtica més antiga a més recent. La primera part, amb una visió bàsicament històrica, porta l'il·lustratiu títol "Abans d'Occident" i es dedica a la història de com l'home ha ocupat la terra. Aquesta és la part més tradicional, tant en continguts com en representacions cartogràfiques. No obstant això, trobem

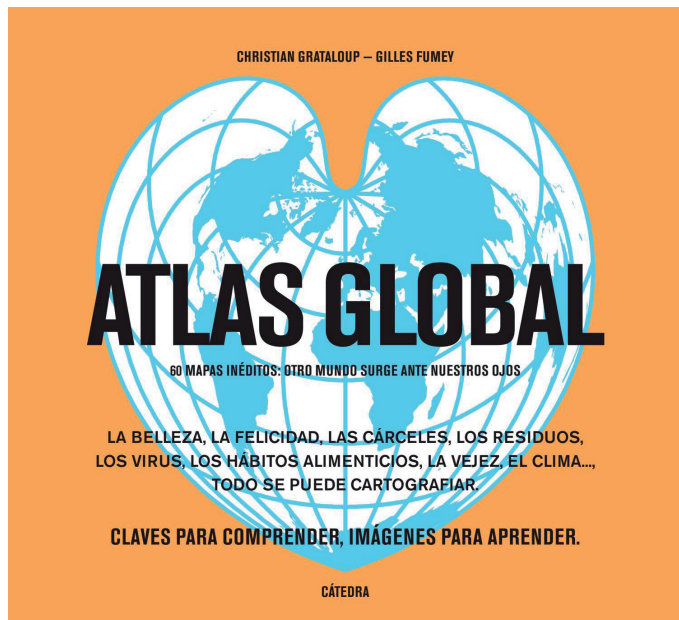
aportacions interessants, que poden ajudar a reflexionar sobre les visions que tradicionalment es tenen del món. Un exemple n'és l'apartat dedicat a "l'adveniment de l'Islam", amb un mapa en projecció cònica centrat a Bagdad (p. 29).

El segon bloc, "Un relat no conclòs", se centra en analitzar els diferents corrents que han anat connectant les diferents societats existents al món. Compara les exploracions europees amb les xineses, no únicament a nivell de "descobriments". També a nivell d'extensió i difusió de malalties, del comerç o de l'esclavitud. El bloc acaba amb altres descobriments, més literaris, com els viatges dels llibres de Jules Verne, de Tintín o de Corto Maltés. Una mostra de la pluralitat de temes tractats en l'atles.

El tercer bloc, "Els últims centelleigs" se centra ja en aspectes actuals poc tractats des d'un punt global. A tall d'exemple podem citar l'apartat dedicat a mostrar les diferències que persisteixen en la visió de què podem considerar com a bellesa. La cartografia, elaborada a partir de les principals tipologies d'operacions estètiques realitzades a cada país, ajuda a mostrar un món amb diferents tendències. O un apartat dedicat al paper que el futbol juga com a símbol de desigualtats, analitzades a través de la nacionalitat dels jugadors de les diferents lligues: "excepte a Europa, només una minoria dels jugadors juga en clubs del seu país" (p. 81). Interessant, igualment l'apartat dedicat al pes que els diferents països tenen en la investigació científica, on s'assenyala que la Xina "s'ha convertit, a finals dels anys 2000, en el segon centre científic mundial, amb prop de 107.000 articles per any" (p. 71). Un aspecte que pot passar desapercbut sense la visió global que proposa l'atles.

El quart bloc, "Una cursa embogida", s'endinsa en les problemàtiques actuals, així com en les conseqüències que pot tenir per al futur. Canvi climàtic, riscos relacionats amb l'energia, control de les terres agrícoles per part d'uns pocs o creixement del nombre de detinguts en les presons del món. S'assenyala, per exemple, la "transició nutricional" (p. 102), que converteix l'obesitat en un problema de salut pública.

Finalment, el cinquè apartat "El món global" i el sisè "Llegir el món", es

plantegen fins a quin punt el món, en l'actualitat, es pot considerar global: "sens dubte és una xarxa que ens uneix a tots, encara que de manera desigual" (p.109). S'assenyalen aspectes com la manera en què s'estarien reconstruint les diferències entre estats, els reptes demogràfics dels propers anys o les diferents consideracions que pot tenir un esdeveniment abans de ser considerat com a mundial. És important assenyalar que l'obra defuig d'unes conclusions pròpiament dites per proposar "diverses conclusions: la història del món és una història oberta" (p. 13).

En termes generals l'obra assoleix els objectius marcats, malgrat algunes limitacions. Alguns dels mapes són excessivament rígids. La decisió de prioritzar un mapa per pàgina condiona la quantitat d'informació que poden incorporar. En alguns casos, la informació és molt limitada en relació amb l'espai dedicat, en altres massa complexa per esser entesa fàcilment. Un major dinamisme en les escales dels mapes ajudaria a millorar la comprensió de la informació representada.

En la mateixa línia, l'elecció més habitual de l'Atles és l'escala estatal. Aquest fet suposa limitacions en la comprensió de certs fenòmens, on altres escales podrien donar lloc a interpretacions diverses.

Finalment, hem d'apuntar que malgrat esser un "Atles global" el lector no pot evitar pensar que els temes tractats tenen una visió bàsicament europea; francesa específicament. Una visió realment més global, que s'allunyés de la visió purament francesa i que analitzés problemàtiques que afecten altres contextos o que donessin una visió més complexa dels aspectes tractats contribuiria a enriquir l'obra. En aquest sentit resulta il·lustratiu què dels 26 autors del text, 24 treballin en centres francesos i dos a Lausana (Suïssa). Igualment resulta sorprenent que entre els 26 participants, únicament es comptabilitzin tres investigadores. Una major diversitat en aquests dos aspectes ajudaria a donar una visió més global a l'obra. Els mapes, per la seva part, han estat realitzats per un cartògraf i dues cartògrafes, tots ells francesos.